



FRA ERHVERVSRÅD TIL

ØKONOMISK TÆNKETANK

Udgivet af

AE - Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Reventlowsgade 14, 1. sal
1651 København V.
Telefon: 33 55 77 10
E-mail: ae@ae.dk
www.ae.dk

Ansvarshavende redaktør
Direktør **Lars Andersen**

Redaktion
Kommunikationschef **Janus Breck** - Kommunikationsmedarbejder **Mikkel Harboe** - Sekretariats-
og kommunikationsmedarbejder **Malene Michelsen** - Kommunikationsmedarbejder **Mads Bramsen**

Derudover har følgende bidraget
Forskningschef **Mikkel Baadsgaard** - Arbejdsmarkedsøkonom **Erik Bjørsted** -
Journalist **Peter Madsen** (D)

Omslag, grafik og layout: **Jan Rasmussen, Kristian Eskild Jensen -Tombola**
Tryk: **ReklameTryk**

FORORD

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) blev stiftet i 1936 af LO og Det Kooperative Fællesforbund som arbejderbevægelsens hovedorganisation på det økonomiske og erhvervspolitiske område.

Baggrunden var et ønske om at styrke fagforbundenes forståelse for samfundsøkonomi – praktikerne skulle have støtte og opbakning fra uddannede økonomer, som på de økonomiske og erhvervsmæssige områder var i stand til at supplere med perspektiver og analyser til gavn for arbejderne. Samtidig skulle AE være arbejdsbevægelsens modspil til erhvervslivets organisationer i forskellige råd og nævn.

AE har igennem et trekvart århundrede udarbejdet og formidlet samfundsmæssig og økonomisk viden, der har været medvirkende til at kvalificere den offentlige debat og vejlede beslutningstagerne i Danmark. I dag er de tidligere bånd til Socialdemokraterne og arbejderbevægelsens virksomheder løst, men de grundlæggende værdier og den stærke økonomiske faglighed er den samme. Ud fra en vision om, at økonomisk vækst og velstand ikke må føre til, at uligheden i samfundet stiger, arbejder AE for et samfund, hvor de økonomisk og socialt dårligst stillede skal have samme muligheder, som alle andre for at uddanne sig og forfølge deres mål.

75-års jubilæet giver anledning til refleksion og eftertanke såvel som et blik rettet mod fremtiden. Min forhåbning er, at dette jubilæumsskrift kan hjælpe refleksionen på vej. Det indeholder både historien om AE, dets mange succesfulde medarbejdere og udviklingen fra erhvervsråd over analyseinstitut til moderne tænketank, men også tre økonomiske analyser, der belyser årtiers udvikling på arbejdsmarkedet samt afdækker en række af de aktuelle og fremtidige udfordringer, vi står overfor, når det handler om beskæftigelse og uddannelse i Danmark.

Jeg vil gerne i forbindelse med AE's 75-års jubilæum rette en stor tak til de tidligere og nuværende medarbejdere og medlemmer af Rådet samt andre gode kræfter, der har del i, at AE i år kan kalde sig Danmarks ældste samfundsøkonomiske analyseinstitut og tænketank.

Per Kongshøj Madsen

Formand for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

AE IGENNEM 75 ÅR: FRA ERHVERVSRÅD TIL ANALYSEINSTITUT

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd blev stiftet i 1936 af LO og Det Kooperative Fællesforbund som arbejderbevægelsens hovedorganisation på det økonomiske og erhvervspolitiske område.

Baggrunden var et ønske om at styrke fagforbundenes forståelse for samfundsøkonomi – praktikerne skulle have støtte og opbakning fra uddannede økonomer, som på de økonomiske og erhvervsmæssige områder var i stand til at supplere med perspektiver og analyser til gavn for arbejderne - og også konkret bistå ved forhandling med arbejdsgivere.

Daværende statsminister Thorvald Stauning var en af de ledende kræfter i bestræbelserne på at få oprettet Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Formålet var, at arbejderne, deres tillidsfolk og arbejderbevægelsens virksomheder kunne få bedre mulighed for at påvirke *"beslutninger af beskæftigelsesmæssig og handelsmæssig karakter"*, som det hed.

Da sekretariatet i efteråret 1936 etableres i lokaler i Hammerichsgade, blev Peder Christensen valgt som den første formand for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

De første år

Ved Rådets første sammensætning havde fagbevægelsen hovedparten af indflydelsen og betalte i øvrigt hovedparten af udgifterne. Kooperationen betalte mindre, og Socialdemokratiet havde ikke fødte medlemmer, men kun indbudte repræsentanter – og bidrog således heller ikke til finansieringen.

Dengang, som i dag, var beskæftigelsesområdet et af de centrale områder for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd hvilket betød, at en betydelig del af tiden de første år gik med at udarbejde en ambitiøs plan for at fremme beskæftigelsen.

Desuden meddelte man fagforbund, kooperative selskaber og Oplysningsforbundet, at man stod til rådighed med blandt andet statistik, analyser af erhvervspolitiske og nationaløkonomiske spørgsmål, driftsøkonomiske oversigter og foredragsholdere. Den socialdemokratiske presse fik at vide, at den kunne henvende sig direkte til kontoret om bistand.

"I starten handlede det bl.a. om at skabe de rette rammer for Kooperationen, der dengang som nu sørgede for gode og ordentlige ar-

AE's arbejde er vigtigt for Socialdemokraterne. Og vi lytter altid, når AE blander sig i debatten. Vi har rigtigt gode kontakter til AE, hvor flere fremtrædende socialdemokratiske politikere også har en fortid. Jeg har stor respekt for den integritet, som AE besidder.

Helle Thorning-Schmidt, statsminister

bejdspladser. Men dagsordenen ændrede sig – dog altid med målet om at skabe beskæftigelse til lønmodtagerne,” som formand for LO, Harald Børsting, beskriver det.

I sine første år nåede Arbejderbevægelsens Erhvervsråd en praksis, hvor der ud over årsoversigter blev udsendt faglige og økonomiske analyser og særlige pjecer på månedsbasis. Allerede i 1939 var repræsentanter for Rådet desuden med i mere end 30 statslige udvalg og nævn.

AE under krigen

Under krigen faldt reallønnen markant for arbejderklassen, og knapheden på varer medførte, at priserne røg i vejret. Mens arbejdernes indtægter var faldet med ca. 20 procent, var gårdvejernes omtrent fordoblet, og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd leverede i 1942 en artikelserie til den socialdemokratiske presse med titlen ”Er krigen byrder ligeligt fordelt?”

Erhvervsrådet fulgte konsekvenserne af den økonomiske situation for arbejderne og undersøgte bl.a. deres ernæringsmæssige tilstand. Ved kampagner og undersøgelser påviste AE, at der for

de dårligst stillede arbejderfamilier ikke blot var tale om mangeltilstande, men efterhånden om regulær sult, og ved årsskiftet 1942-43 lykkedes det som konsekvens heraf at få indført priskontrollove, der standsede fødevarerprisernes himmelflugt.

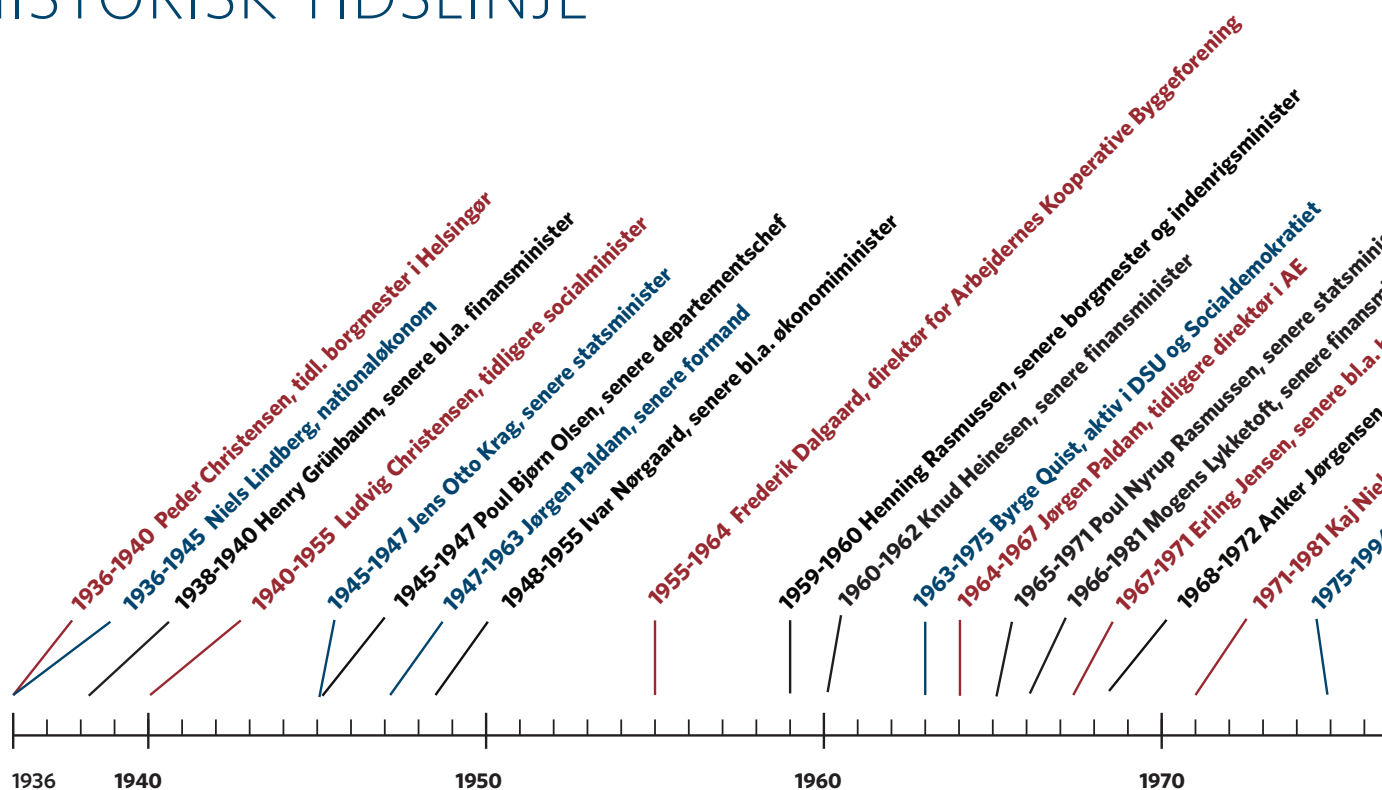
Dengang, som i dag, har et af de centrale fokusområder for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd været fordelingspolitik. Som professor i økonomi ved Aarhus Universitet og tidligere formand for Det Økonomiske Råd og Velfærdskommissionen, Torben M. Andersen, beskriver det:

”AE har medvirket til at fastholde fokus på hensynet til og konsekvenser for fordeling og lighed af den generelle udvikling i samfundet og ændringer i den økonomiske politik.”, siger Torben M. Andersen.

AE efter krigen

Efter krigen afslutning oplevede AE en turbulent tid, da den daglige leder, Niels Lindberg, blev sendt på et halvt års orlov, mens det blev undersøgt, om der var hold i forlydender om, at Lindberg var ideologisk tilhænger af nazismen og havde overtrådt sine beføjelser. Udfaldet blev, at Lindberg blev afskediget i november

HISTORISK TIDSLINJE



1945. Hans afløser som daglig leder blev Jens Otto Krag, der tidligere havde været ansat som student i AE's første år.

Krag indledte sit arbejde med at udforme et 13-punkts-program for AE's virke, og samtidig blev der lagt et stort arbejde i Socialiseringsudvalget, hvor Krag stod i spidsen for en stor rapport, der dannede baggrund for programmet "Fremtidens Danmark". Venstre dannede regering, men da der i 1947 blev udskrevet valg, og Socialdemokratiet efterfølgende dannede regering med Hedtoft ved roret, blev Krag udnævnt som handelsminister. Dette medførte, at Jørgen Paldam, der i 1946 var blevet ansat som sekretær i AE, overtog stillingen som kontorchef efter Jens Otto Krag.

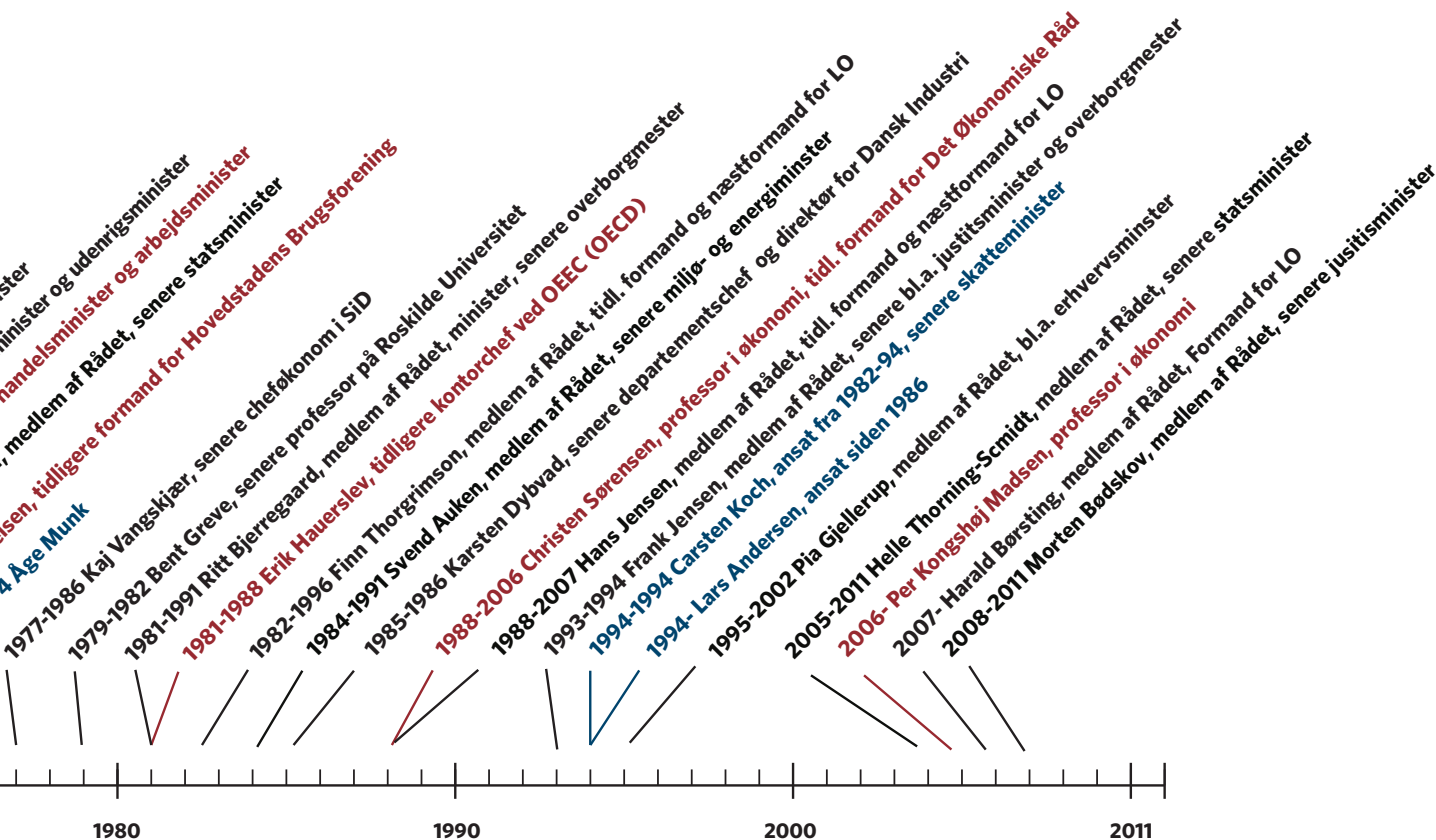
Den kolde krig og årene efter

Under den kolde krig havde AE har et godt forhold til den nye regering og sad med i vigtige organer, der blandt andet medvirkede til det danske bidrag til Marshall-planen. Samtidig forberedte

man sig på at sende fællesdelegationer af arbejdere og teknikere til USA for at hente inspiration til produktion og vækstfremmelse. Op igennem 1950'erne og 1960'erne havde man i Erhvervsrådet fokus på investeringer i og udvikling af erhvervslivet, mens man samtidig var placeret i en lang række råd og nævn. AE var samtidig aktiv i forhold til overvejelserne om en fælles Nordisk Toldunion, som daværende statsminister Jens Otto Krag barslede med i løbet af 1950'erne.

Efter planerne om en nordisk toldunion blev skrinlagt, leverede AE store dele af beslutningsgrundlaget for fagbevægelsens ændrede holdning til EF, der langsomt blev mere og mere positiv frem mod afstemningen om Danmark indtrædelse i Fællesmarkedet i 1972.

Op igennem 1980'erne engagerede AE sig blandt andet i spørgsmålet om en skattereform med ændret selskabsskat. Tidligere afdelingsleder i AE, Mogens Lykketoft, der efterfølgende blev



hentet ind i regeringen som skatteminister, spillede en vigtig rolle, og deltog i AE's udarbejdelse af et 'problemkatalog' med fokus på omlægning af selskabsskatten.

Gang i 90'erne

Mens Åge Munk sad som direktør i Erhvervsrådet fra midten af 1970'erne og frem, blev først senere skatteminister Carsten Koch, og efter ham AE's nuværende direktør, Lars Andersen, direktør i 1990'erne. I 1988 indtrådte økonomiprofessor Christen Sørensen som formand for Rådet.

Carsten Koch fremhæver blandt andet, hvordan AE spillede en vigtig rolle i udarbejdelsen af den store socialdemokratiske plan 'Gang i 90'erne', der satte den økonomiske dagsorden for Poul Nyrup Rasmussens regeringer.

"AE har gennem årene præget den økonomiske debat og analyse. Eksempler er der mange af. For eksempel "Gang i 90'erne" fra 1989,

som satte dagsordenen for den politisk-økonomiske debat samt lagde sporene ud for skattereformen fra 1993. AE's sekretariat udarbejdede også den betænkning, der dannede grundlaget for indførelse af generelle pensionsordninger på det manuelle arbejdsmarked, som ved overenskomstfornyelsen i 1992 blev vedtaget," siger Carsten Koch.

Samme pointe har LO's formand, Harald Børsting, der også giver AE en væsentlig del af kreditten for den økonomiske plan, som Mogens Lykketoft, Carsten Koch og Lars Andersen producerede i fællesskab med LO.

"For eksempel var AE sammen med LO med til at skabe grundlaget for "Gang i 90'erne". En af de mest succesfulde økonomiske planer i nyere tid, som dengang var med til at trække Danmark ud af krisen," siger Harald Børsting.

Fremlæggelsen af 'Gang i 90'erne' gav anledning til en længere diskussion om økonomiske præmisser og effekter imellem AE og Finansministeriet, der med daværende departementschef, Jørgen Rosted, og nuværende nationalbanksdirektør, Per Callesen, i spidsen satte spørgsmålstejn ved regnestykkerne i planen, som AE havde foretaget.

De senere år: Uddannelse og ulighed

Op igennem 1990'erne var AE blandt andet aktive i EU-debatten og leverede mange økonomiske argumenter for, hvorfor det kan betale sig at samarbejde og tage del i at udvikle den økonomiske politik på EU-plan.

Samtidig markerede man sig i højere og højere grad i uddannelsesdebatten med analyser, der dokumenterede, at uddannelse betaler sig, og at uddannelse er det væsentligste værktøj i forhold til at takle globaliseringen og indførelsen af ny teknologi på en offensiv måde.

I de senere år har AE blandt andet haft et massivt fokus på fattigdom, ulighed og levevilkår i Danmark. År efter år har man udgivet publikationen 'Fordeling og Levevilkår', der ved hjælp af registerdata belyser de aktuelle fordelings- og indkomstmæssige

forskelle i Danmark. Et vigtigt bidrag til samfundsdebatten, her LO's formand, Harald Børsting:

"De senere år har AE afdækket den stigende fattigdom i Danmark. Den ny viden har gjort, at vi i dag er langt mere bevidste om fattigdommens konsekvenser for dårligt stillede lønmodtagere, folk på overførselsindkomst og børn i belastede familier," siger Harald Børsting.

I dag er båndene mellem AE, Socialdemokraterne og arbejdsbevægelsens virksomheder løsere, og i 2003 blev AE's forankring ændret, således at Rådets bestyrelse ikke længere har sit udspring i både LO's forretningsudvalg og DKF's bestyrelse, men udelukkende i fagbevægelsen – dog med mulighed for optagelse af associerede medlemmer. Det betyder, at AE's medlemmer og sponsorer i dag er LO og de fagforbund, der er organiseret under LO, mens arbejderbevægelsens virksomheder og Socialdemokraterne er tilknyttet som associerede medlemmer.

På den måde fungerer AE i dag som moderne analyseinstitut og tænketank, mens det erhvervspolitiske område, som spillede en vigtig rolle i AE's første leveår, i dag er faldet mere i baggrunden. ■

Folkene bag oprettelsen af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og de første ansatte

Centrale personer, der arbejdede for etablering af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

Thorvald Stauning (tidligere Statsminister)

Johannes Kjærboel (daværende formand for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund)

Peder Christensen (daværende borgmester i Helsingør)

Udvalgte personer, der var blandt de første ansatte i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Peder Christensen (formand)

Niels Lindberg (kontorchef og daglig leder)

Jens Otto Krag (studentermedhjælper)

Henry Grünbaum (studentermedhjælper)

Helle Thorning-Schmidt

Formand for Socialdemokraterne. Statsminister 2011 -

1 *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

Først og fremmest et stort tillykke til AE, som har en lang og stolt historie. AE er en vigtig del af den danske arbejderbevægelse. Uden AE havde vi ikke opnået vores store resultater. Når AE har så stor gennemslagskraft, skyldes det ikke mindst, at ingen kan være i tvivl om kvaliteten af AE's analyser. De er fra første til sidste side veldokumenterede og velargumenterede. AE er uden tvivl Danmarks førende økonomiske tænketank.

2 *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

AE's sobre analyser er et fast holdepunkt i en politisk og økonomisk debat, der til tider præges mere af holdninger end af fakta. AE spiller derfor en helt central rolle og er med til at løfte debatten op på et højere niveau, eksempelvis i diskussionerne om fattigdomsproblemer og manglende vækst i Danmark.

3 *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

AE's arbejde er vigtigt for Socialdemokraterne. Og vi lytter altid, når AE blander sig i debatten. Vi har rigtigt gode kontakter til AE, hvor flere fremtrædende socialdemokratiske politikere også har en fortid. Jeg har stor respekt for den integritet, som AE besidder. Sådan skal det være.

4 *Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?*

I Danmark har vi ikke et væld af økonomiske tænketanke, der kan kvalificere debatten og pege på nye og opfindsomme løsninger på de mest presserende samfundsproblemer. Men det kan og gør AE, hvilket de har gjort i 75 år. Jeg håber, at AE også i de næste 75 år vil fortsætte med at levere analyser af høj kvalitet, som sætter dagsordenen for den politiske og økonomiske debat. Et stærkt og uafhængigt AE er vigtigt for fagbevægelsen og Socialdemokraterne.

ANALYSE

Årtiers udvikling: Næsten 400.000 færre ufaglærte på 20 år

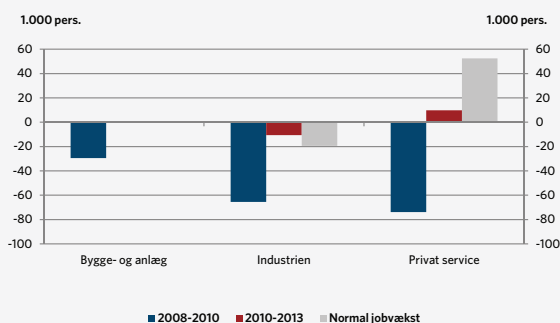
Krisen har på mange måder været dyr for Danmark. Det skyldes dels, at recessionen i 2008 og 2009 har kostet mange danskere jobbet, og at kriseårene samtidig har resulteret i et betydeligt hul på de offentlige finanser. Men det skyldes i høj grad også, at en række af de udviklingstendenser, vi har set i løbet af de seneste årtier, er blevet yderligere aktualiseret på den anden side af krisen. En af de væsentligste erfaringer er, at de ufaglærte job, der gik tabt under krisen, ikke kommer igen. Mens knap 1 million danskere var ufaglærte i 1990, er antallet i dag faldet til 625.000.

Siden krisens udbrud i efteråret 2008 er den samlede beskæftigelse faldet med ca. 170.000 personer, hvilket svarer til 5,8 pct. Tallene dækker over, at den private beskæftigelse er faldet med 180.000 personer, mens beskæftigelsen i den offentlige sektor er vokset med 11.000 personer.

Kigger man fremad, er udfordringen, at der efter recessionen i 2008 og 2009 og et magert 2010 venter yderligere tre magre år for byggeriet, industrien og servicesektoren. Udsigterne for de tre private hovederhverv er blevet kraftigt forværret siden årsskiftet. Det skyldes blandt andet, at dansk økonomi skrumpede i både 4. kvartal 2010 og 1. kvartal 2011, og at bruttoarbejdsledigheden er vokset de sidste fire måneder i træk. Oveni kommer så, at afmatningen i den internationale økonomi i de kommende år gør det vanskeligere at genskabe de tabte arbejdspladser i de tre erhverv.

Figur 1 viser jobudsigterne for de tre private hovederhverv fra 2010 til 2013 sammenholdt med jobtabet fra 2008 til 2010 samt den normale jobvækst på tre år. Som det fremgår, er det kun en brøkdel af de tabte arbejdspladser, som kommer igen frem mod 2013. Samtidig bliver jobvæksten i de kommende tre år mindre end normalt.

Figur 1. Beskæftigelsesprognose for de tre private hovederhverv



Anm.: Den normale jobvækst er beregnet ud fra trenden i det enkelte erhvervs beskæftigelse for 1990-2007. Estimationen stopper i 2007 da 2007 er sidste endelige år i ADAM's databank. En entydig trend er vanskelig at estimere for byggeriet, bl.a. pga byggeboomet i de gode år, hvor en sådan ikke er angivet for byggeriet.
Kilde: AE på baggrund af ADAM.

Krisen har skubbet bag på globalisering og outsourcing

Den helt store udfordring er imidlertid, at krisen har skubbet bag på en udvikling, der igennem flere årtier har præget det danske arbejdsmarked. Ord som globalisering, outsourcing eller udflytning af arbejdspladser dækker alle over den udviklingstendens, at produktion og arbejdspladser, som tidligere lå i Danmark, flyttes til lande, hvor lønnen er væsentligt lavere end i Danmark.

»...Det betyder, at ikke en eneste af de ca. 65.500 arbejdspladser, der gik tabt under krisen, ser ud til at blive genskabt i industrien i de kommende år.«

I dag er de udflytningstruede job rykket stadig højere op i jobhierakiet. De er rykket fra fabriksgulvet og ind på kontorgangene. Det skyldes blandt andet, at uddannelsesniveaet i lavtlønslandene er steget, hvorfor der efterhånden også findes et stort udbud af billig arbejdskraft med en faglært eller videregående uddannelse i lavtlønslandene.

Hvert år oprettes og nedlægges der mange tusind job på det danske arbejdsmarked. I kriseårene, hvor vi oplever en kraftigt faldende beskæftigelse, har vi været i den situation, at der sammenlagt er blevet nedlagt langt flere job, end der er blevet oprettet. I højkonjunkturerne i 00'erne var billedet det modsatte. Her blev der – netto – skabt markant flere job, end der blev nedlagt. I denne periode var det derfor også nemmere for lønmodtagere i udflytningsramte job at finde alternative beskæftigelsesmuligheder. I disse år har lønmodtagerne ikke disse muligheder. En udflytning af et job er i dag ofte ensbetydende med arbejdsløshed.

Den måske mest illustrative branche er industrien. Her forventes et samlet jobtab på 10.500 arbejdspladser frem mod 2013. Det betyder, at ikke en eneste af de ca. 65.500 arbejdspladser,

der gik tabt under krisen, ser ud til at blive genskabt i industrien i de kommende år.

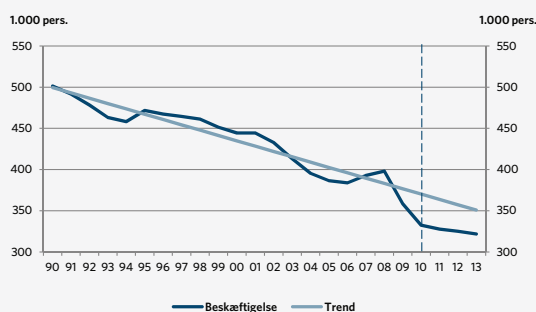
Jobtabet frem mod 2013 skyldes dels, at det svage opsving i økonomien ikke kan trække gang i arbejdsmarkedet og skabe nye job, men det skyldes også, at der hvert eneste år nedlægges ca. 6.500 job i industrien – uanset om der er krise eller ej. Krisen har med andre ord skubbet bag på en i forvejen alvorlig udvikling, hvor mange arbejdspladser i industrien flyttes til udlandet eller erstattes af nye teknologier.

Konsekvensen kan aflæses meget klart i figur 2, der viser jobskabelsen i industrien i løbet af de seneste 20 år. Som det fremgår, var der i 1990 ca. 500.000 personer ansat i industrien. Et tal, der inden krisens udbrud i 2008, var reduceret til ca. 400.000 personer. Tre år efter står vi nu i en situation, hvor yderligere 65.500 arbejdspladser er forsvundet i kølvandet på krisen.

Tendensen: De ufaglærte job forsvinder for altid

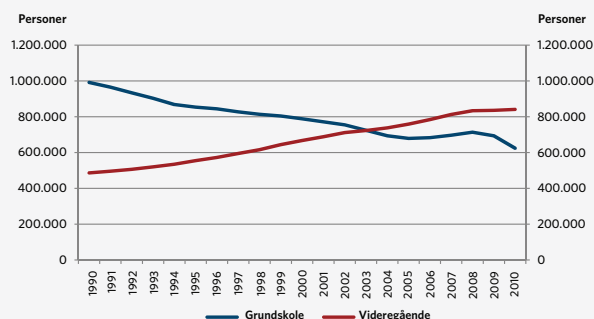
Ser man på udviklingen i den samlede beskæftigelse over tid, er den i løbet af de seneste 20 år vokset med ca. 155.000 perso-

Figur 2 . Jobskabelsen i industrien



Anm.: Stregen i figuren markerer prognosens begyndelse. Trenden er estimeret for 1990-2010. Industrien er ekskl. forsyning af el og varme. Kilde: AE på baggrund af ADAM.

Figur 3. Uddannelse blandt beskæftigede i Danmark



Kilde: AE på baggrund af Danmarks statistiske registre.

»Udviklingen de seneste 20 år viser, at behovet for ufaglært arbejdskraft bliver mindre og mindre samtidig med, at behovet for højtuddannet arbejdskraft stiger.«

ner. På trods af en samlet beskæftigelsesfremgang er det imidlertid ikke alle uddannelsesgrupper, der har oplevet fremgang. Det fremgår af figur 3, der viser beskæftigelsen i Danmark fra 1990-2010 fordelt på uddannelse.

Hvor knap 1 million danskere i 1990 - svarende til 37 procent af arbejdsstyrken - havde grundskolen som højeste uddannelse, er den andel i 2010 reduceret til knap 625.000 - altså et fald på knap 370.000. Gruppen af ufaglærte på arbejdsmarkedet er med andre ord faldet med næsten 400.000 personer, eller hvad der svarer til et fald på næsten 37 procent.

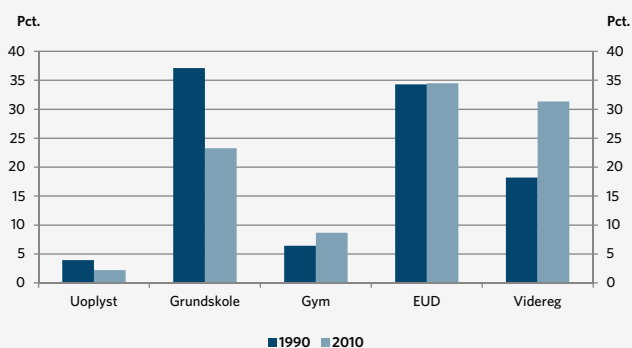
I samme periode er andelen af arbejdsstyrken med en videregående uddannelse omvendt steget fra knap 485.000 til omkring 840.000 i 2010 - en stigning på knap 355.000, eller hvad der

svarer til 42 procent. Det betyder, at der siden 2003 - hvor de to linjer i figuren krydsede hinanden - har været flere danskere på arbejdsmarkedet med en videregående uddannelse end personer, der er ufaglærte.

I figur 4 er det vist, hvordan denne udvikling har medført, at uddannelsessammensætningen på arbejdsmarkedet er forandret de seneste 20 år. Mens det i 1990 var mere end hver tredje (37 procent), der kun havde gennemført grundskolen, er det i dag mindre end hver fjerde i arbejde (23 procent), der er ufaglærte.

Mens billedet med ca. 34 procent for de faglærte (erhvervsuddannede) er nogenlunde uændret i løbet af den 20-årige periode, er andelen af personer med videregående uddannelse steget markant. Mens det i 1990 ikke var langt fra hver sjette, der havde en videregående uddannelse, er det i dag tæt på hver tredje, der har gennemført en videregående uddannelse.

Figur 4. Beskæftigelsen fordelt på uddannelsesgrupper



Kilde: AE på baggrund af Danmarks statistiks registre.

Fremtidens vækst og velstand kræver uddannelse

Udviklingen de seneste 20 år viser, at behovet for ufaglært arbejdskraft bliver mindre og mindre samtidig med, at behovet for højtuddannet arbejdskraft stiger. Det skyldes ikke mindst den teknologiske udvikling og globaliseringens pres.

Samtidig tyder alt på, at efterspørgslen efter uddannet arbejdskraft fortsætter i de kommende år. Derfor er det i dag vigtigere

Tabel 1. 15-årige i 1990 fordelt på ungdomsuddannelse og socioøkonomisk status senere i livet

	Med ungdomsuddannelse			Uden ungdomsuddannelse		
	1996	2002	2008	1996	2002	2008
	Pct.			Pct.		
Førtidspension	0,0	0,2	0,6	2,4	4,5	7,4
Kontanthjælp	-	0,4	0,4	-	5,7	5,3
Ledig	3,8	3,6	1,1	10,0	7,8	2,6
Studerende	11,0	6,5	1,2	4,6	2,7	1,1
Øvrige	5,8	4,8	5,9	23,5	15,7	13,3

Anm. De resterende er i beskæftigelse.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks statistiks registerdata (1996, 2002 og 2008).

end nogensinde, at vi sikrer et konstant højere uddannelsesniveau for at imødekomme efterspørgslen på arbejdsmarkedet.

For samfundet er uddannelse en god forretning, fordi højere beskæftigelse, produktivitet og løn giver højere skattebetalinger til staten kombineret med et mindre udgiftstræk på de offentlige kasser. En befolkning med gode kvalifikationer skaber ligeledes sammenhængskraft og konkurrenceevne. Endelig er uddannelse afgørende i forhold til indkomstfordelingen i samfundet. En høj grad af uddannelseslighed er tæt forbundet med den høje grad af indkomstlighed, vi har i Danmark.

Oveni kommer, at uddannelse er altafgørende for den enkeltes muligheder for at klare sig godt på arbejdsmarkedet. Uddannelse medfører øgede beskæftigelsesmuligheder og reducerer samtidig risikoen for arbejdsløshed og førtidspension. Hertil kommer, at højere uddannelse generelt også er lig med højere løn. Uddannelse er således den sikreste vej til et godt og stabilt voksen- og arbejdsliv.

Dette illustreres tydeligt i tabel 1, der viser, hvilken betydning gennemførelsen af en ungdomsuddannelse har for den enkeltes socioøkonomiske status senere i livet. Ser vi igen på udviklingen fra 1990 og frem, ses det af tabellen, at der af gruppen, der var 15 år i 1990, er 7,4 procent uden ungdomsuddannelse i 2008 (da de er 33 år), der er på førtidspension, mens andelen for dem, der

har gennemført en ungdomsuddannelse, ligger på 0,6 procent. Førtidspensionsrisikoen er således mere end 12 gange større for gruppen uden ungdomsuddannelse.

Tilsvarende er 5,6 procent på kontanthjælp blandt gruppen uden ungdomsuddannelse, mens det kun er 0,4 procent af de personer, der fik en ungdomsuddannelse, der er på kontanthjælp. Risikoen for at måtte modtage kontanthjælp er altså ligeledes omtrent 12 gange højere for gruppen uden uddannelse sammenholdt med risikoen for personer med en ungdomsuddannelse.

Fremadrettet er det særdeles afgørende, at andelen af unge, der får en ungdomsuddannelse, øges. Samtidig er det nødvendigt, at mulighederne for fortsat voksen- og efteruddannelse konstant forbedres. De ufaglærte, som faglærte, skal have gunstige muligheder og vilkår for at opkvalificere sig og dermed forbedre deres jobchancer på fremtidens arbejdsmarked.

Danmarks fremtidige vækst og velstand kommer ikke af sig selv. Vækst og velstand skal skabes gennem en fremsynet og målrettet satsning på en bedre uddannet arbejdsstyrke, der er rustet til at klare udfordringerne fra globaliseringen og den nye teknologi. Øges arbejdsstyrkens uddannelsesniveau ikke tilstrækkeligt i de kommende år, risikerer vi at få lagt en alvorlig bremse på den økonomiske vækst og velstandsudvikling i Danmark kombineret med, at der vil komme et stigende pres på den økonomiske ulighed. ■

TÆNKETANK I DET NY ÅRTUSINDE

I Danmark har antallet af tænketanke i mange år kunnet tælles på få hænder. Det skyldes blandt andet, at vi ikke har haft en tradition for privatfinansieret samfundsforskning, som man kender det fra USA. Igennem de senere år har flere og flere organisationer, der er organiseret og arbejder som egentlige tænketanke, imidlertid set dagens lys. Organisationer, der fra et ideologisk eller idémæssigt udgangspunkt forsøger at sætte mediernes og politikernes dagsorden med brug af akademiske metoder og analyser.

Ordet 'tænketank' refererer oprindeligt til de sikre planlægningsrum, som den amerikanske hær under 2. verdenskrig anvendte til at diskutere strategisk militære spørgsmål. Op gennem 1950'erne blev det imidlertid taget i brug om de større militære forskningsorganisationer, der arbejdede under kontrakt med det amerikanske forsvarsministerium Pentagon.

Antallet af tænketanke er siden 1970'erne steget markant i de vestlige demokratier. Ifølge en survey-undersøgelse foretaget af National Institute for Research Advancement (NIRA) i Tokyo eksisterer der i dag mere end 3.500 'public policy research institutes' eller 'tænketanke' på verdensplan. Flere amerikanske og engelske undersøgelser har samtidig påvist, at tænketanke spiller en stadig større rolle i de politiske processer i flere og flere lande.

Mens AE i sin tid opstod som erhvervsråd for arbejdsbevægelsen og siden 1970'erne udviklede sig til et samfundøkonomisk analyseinstitut, har AE i højere og højere grad antaget karakter af en moderne økonomisk-politisk tænketank, som de kendes fra USA.

"AE har både i det 20. og det 21. århundrede været den mest kvalitetsbevidste og kvalificerede tænketank på den socialdemokratiske side. Ingen sætter længere det mindste spørgsmål ved Rådets kom-

petencer eller betydning," som tidligere statsminister og formand for de europæiske socialdemokrater Poul Nyrup Rasmussen udtrykker det.

Analyser med lønmodtagernes briller på

Som tænketank arbejder AE ud fra en klart defineret præmis om, at man ønsker at varetage lønmodtagernes synspunkter og fremme den sociale retfærdighed i Danmark. AE ønsker en samfundsudvikling, hvor økonomisk vækst og velstand ikke fører til øget ulighed og nye sociale skel. Visionen er et samfund, hvor de økonomisk og socialt dårligt stillede skal have samme muligheder som alle andre for at uddanne sig og forfølge deres mål. En vision, der ifølge LO's formand, Harald Børsting, afspejler sig konkret i sekretariatets analysearbejde.

"AE har gennem tiden leveret en perlerække af økonomiske og politiske analyser på et meget højt niveau. Analyser, der i kraft af deres seriøsitet har påvirket samfundsdebatten, og som altid har taget deres udgangspunkt i lønmodtagernes vilkår (...) De senere år har AE afdækket den stigende fattigdom i Danmark. Den ny viden har gjort, at vi i dag er langt mere bevidste om fattigdommens konsekvenser for dårligt stillede lønmodtagere, folk på overførselsindkomst og børn i belastede familier," siger Harald Børsting.

Samme opfattelse har professor og tidligere formand for Velfærdskommissionen Torben M. Andersen, der hæfter sig ved, at AE har evnet at sætte fokus på, hvordan den førte økonomiske politik bidrager til fordelingen og uligheden i samfundet.

"AE har spillet en vigtig rolle som platform for lønmodtagernes interesser i den økonomisk politiske debat. Via analyser og input til den offentlige debat har AE været med til at højne informations- og de-

batniveauet og dermed også haft betydning for en række politiske beslutninger. AE har også medvirket til at fastholde fokus på hensynet til og konsekvenser for fordeling og lighed af den generelle udvikling i samfundet og ændringer i den økonomiske politik," vurderer Torben M. Andersen.

Nogle vil måske mene, at det klare værdimæssige udgangspunkt kunne være et problem i forhold til troværdigheden af rådets analyser, men ifølge overvismand, Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, kommer troværdigheden netop af, at man ikke lægger skjul på, at man har lønmodtagernes briller på, når man udvælger hvilke problemstillinger, man vil kaste sig over i analysearbejdet.

"Jeg mener, at analyserne fra AE er af høj kvalitet, både hvad angår det fagøkonomiske indhold og idérigdommen i hvilke analyser, man

sidste side veldokumenterede og velargumenterede. AE er uden tvivl Danmarks førende økonomiske tænketank," siger Helle Thorning-Schmidt.

En vurdering, der deles af professor og tidligere formand for Velfærdskommissionen, Torben M. Andersen.

"Der står stor respekt om AE's arbejde. AE har leveret kvalificerede bidrag til diskussionen af en række vigtige samfundsmæssige spørgsmål, særligt i forhold til arbejdsmarked, uddannelse samt fordeling og (u)lighed. Dette har været med til både at skærpe debatten og til at give et modspil til andre aktører i den økonomisk politiske debat," mener Torben M. Andersen.

»Når AE har så stor gennemslagskraft, skyldes det ikke mindst, at ingen kan være i tvivl om kvaliteten af AE's analyser...«

Helle Thorning-Schmidt, statsminister

kaster sig over. Analyserne er naturligvis prægede af AE's ståsted, som er bestemt af tilknytningen til fagbevægelsen og Socialdemokraterne, men dette udgangspunkt er fuldstændig blotlagt, så enhver kan inddrage det i sin stillingtagen til analyserne," siger Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.

Gennemslagskraften kommer af kvaliteten

En meget betydelig del af AE's økonomiske troværdighed blandt medier og beslutningstagere kommer af, at man anvender metoder og data, der matcher embedsværkets statistikker, og at man samtidig måler sine forsknings- og analyseresultater op mod universitetsøkonomers og forskeres metoder og undersøgelser. Og det er altafgørende for AE's gennemslagskraft, at sekretariatets økonomer og analytikere løbende leverer analyser, beregninger og rapporter af høj faglig kvalitet. Det vurderer statsminister Helle Thorning-Schmidt, der har stor respekt for AE's arbejde.

"Når AE har så stor gennemslagskraft skyldes det ikke mindst, at ingen kan være i tvivl om kvaliteten af AE's analyser. De er fra første til

På det mikro- og makroøkonomiske område har AE et modelapparat til rådighed, som giver mulighed for at gennemføre avancerede konsekvensberegninger, der kan bruges som beslutningsgrundlag samt åbner mulighed for at kigge både regering og andre i kortene i forhold til politisk-økonomiske udspil.

Som økonomisk tænketank, der i mange år har lagt arm med så forskellige organisationer som Finansministeriet, Vismændene og CEPOS, er pålidelighed og validitet i data og metodevalg en klar forudsætning for, at beslutningstagere, medier og samfundsdebattører lytter på AE og tager Rådets anbefalinger seriøst. Og AE's arbejde holder faktisk altid til en kritisk gennemgang af økonomer og eksperter i andre institutioner, vurderer direktør i DI, Karsten Dybvad.

"Selvom andre økonomer ikke altid er enige i AE's konklusioner, så overlever deres analyser stort set altid kritikken. Det er imponerende," siger Karsten Dybvad.

Torben M. Andersen

Professor i økonomi ved Aarhus Universitet.
Tidligere formand for Det Økonomiske Råd og Velfærdskommissionen

❶ *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

"Der står stor respekt om AE's arbejde. AE har leveret kvalificerede bidrag til diskussionen af en række vigtige samfundsmæssige spørgsmål, særligt i forhold til arbejdsmarked, uddannelse samt fordeling og (u)lighed. Dette har været med til både at skærpe debatten og til at give et modspil til andre aktører i den økonomisk politiske debat."

❷ *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

"AE har spillet en vigtig rolle som platform for lønmodtagernes interesser i den økonomisk politiske debat. Via analyser og input til den offentlige debat har AE været med til at højne informations- og debatniveauet og dermed også haft betydning for en række politiske beslutninger. AE har også medvirket til at fastholde fokus på hensynet til og konsekvenser for fordeling og lighed af den generelle udvikling i samfundet og ændringer i den økonomiske politik."

❸ *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

"Både arbejdsmarkedet specifikt og velfærdssamfundet mere generelt står overfor mange og svære udfordringer. Der vil være et stort behov for diskussion af, hvorledes det danske arbejdsmarked og den danske velfærdsmodel kan udvikles til at håndtere disse udfordringer og problemer uden at sætte de væsentlige og centrale målsætninger over styr. AE vil også fremadrettet have en vigtig rolle i forhold til at bidrage med analyser til forståelse af disse udfordringer og forandringer og indkredse de økonomisk politiske handlemuligheder."

AE's økonomiske modeller og statistiske registre

AE anvender blandt andet på den makroøkonomiske model ADAM (Annual Danish Aggregate Model), som er en makroøkonomisk model, der udvikles af Modelgruppen i Danmarks Statistik, og som beskriver de grundlæggende mekanismer i dansk økonomi. ADAM bruges også af Finansministeriet samt diverse interesseorganisationer og flere banker.

HEIMDAL (Historical Estimated International Model of the DANish Labour movement) er en international model, som er udviklet i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. I opbygningen af HEIMDAL er der set på verdensøkonomien fra en dansk/nordisk synsvinkel. Det betyder, at der først og fremmest er fokuseret på den del af den internationale økonomi, som har betydning for dansk og nordisk økonomi. Fokus er derfor rettet foruden mod de nordiske økonomier - mod en beskrivelse af de øvrige betydende europæiske økonomier samt de to store lande USA og Japan.

AE har adgang til Lovmodellens datagrundlag, der hvert år udarbejdes af Finansministeriet og Danmarks Statistik. Lovmodellen dækker over en lang række registre, der indeholder oplysninger om danskernes indkomst- og leveforhold.

For at kunne lave detaljerede analyser om befolkningen har AE adgang til Danmarks Statistiks registerdata. Registerne indeholder oplysninger om danskernes familieforhold, indkomst, arbejdsmarkedsstatus, boligforhold og mange flere. Registerne giver mulighed for at kombinere de forskellige variable til utallige analyseformål.

AE har adgang til Beskæftigelsesministeriets DREAM-register, der er en detaljeret forløbsdatabase for danskere, der modtager en eller anden type overførselsindkomst. Alle danskere, der siden 1992 har modtaget en offentlig ydelse, indgår i registeret, dvs. f.eks. folkepensionister, dagpengemodtagere, SU-modtagere. DREAM er yderst velegnet til forløbsanalyser og dækker mere end 100 forskellige ydelsestyper.

Det er svært at komme udenom AE's økonomer

Formidlingen af AE's arbejde sker både gennem rapporter, analyser, foredragsvirksomhed og undervisning. Det gælder både i forhold til offentligheden i al almindelighed og i forhold til uddannelses- og forskningsinstitutionerne.

Hvor en del af AE's notater tidligere havde karakter af interne arbejdsrapporter, er det i dag sådan, at langt størstedelen af Erhvervsrådets analyser og undersøgelser omtales i nyhedsmedierne. En udvikling, der særligt i de senere år har betydet, at AE har tilkæmpet sig en position som en af de helt centrale spillere i den økonomiske debat. Det betyder, at AE sammen med den liberale tænketank CEPOS er Danmarks mest omtalte tænketank - endda med et meget markant forspring til de øvrige danske tænketanke.

"AE har formået at spille en central rolle i den politiske og økonomiske debat herhjemme. Når journalister skal finde eksperter fra beg-

ge sider af det økonomiske spektrum, er det meget svært at komme uden om AE's økonomer," som direktør i DI, Karsten Dybvad udtrykker det.

Den efterhånden markante medieprofil betyder, at AE igennem årene har været i stand til at løfte emner og problemstillingerne ind på mediernes og politikernes radar. På områder som fattigdom, ulighed, arbejdsløshed, uddannelse og finanspolitik har AE skabt opmærksomhed omkring nye eller underbelyste samfundsproblemer, og det er ifølge formand for Det Økonomiske Råd og professor i økonomi Hans Jørgen Whitta-Jacobsen en væsentlig rolle for en tænketank som AE.

"AE spiller en vigtig rolle som tænketank med et socialdemokratisk/socialliberalt udgangspunkt. Analysernes kvalitet og emner er ofte med til at sætte dagsordener i debatten. Det er en vigtig funktion," siger Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.

Tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen anerkender ligeledes AE's tilstedeværelse i mediebildet. Han hæfter sig ved, at AE har haft en væsentlig funktion i forhold til at skabe balance i den offentlige debat, hvor mange erhvervsorganisationer, banker og borgerlige debattører og tænketanke igennem de senere år har fyldt meget.

"AE er den unikke og eneste tænketank, der virkelig tæller på den progressive side af samfundsdebatten. Havde vi ikke haft AE i den økonomiske og politiske debat, så var Danmark tippet. Det er AE, der sikrer nogenlunde balance over for den anden siden - her tænker jeg blandt andet på bankøkonomer, CEPOS og erhvervsorganisationer. Det er flot arbejde," mener Poul Nyrup Rasmussen.

De næste 75 år

Og behovet for at sætte emner på den økonomisk-politiske dagsorden ved hjælp af knivskarpe analyser og beregninger bliver ikke mindre i de kommende år. I kølvandet på den økonomiske krise står Danmark over for store udfordringer, hvor politikere og beslutningstagere vil få brug for analysebaserede input og løsningsmodeller. AE bør derfor fortsætte strategien med at lade veldokumenterede og lodige tal, statistikker og undersøgelser danne udgangspunkt for udmeldinger og markeringer i den økonomiske og politiske debat.

"Både arbejdsmarkedet specifikt og velfærdssamfundet mere generelt står over for mange og svære udfordringer. Der vil være et stort behov for diskussion af, hvorledes det danske arbejdsmarked og den danske velfærdsmode kan udvikles til at håndtere disse udfordringer

og problemer uden at sætte de væsentlige og centrale målsætninger over styr. AE vil også fremadrettet have en vigtig rolle i forhold til at bidrage med analyser til forståelse af disse udfordringer og forandringer og indkredse de økonomisk politiske handlemuligheder," mener professor Torben M. Andersen.

Samtidig har særligt fagbevægelsen og Socialdemokraterne en væsentlig interesse i at sørge for, at AE både har ressourcerne og uafhængigheden til at kunne bevare sin position som undersøgende, debatterende og dagsordensættende analyseinstitut og tænketank, mener formand for Folketinget og tidligere formand for Socialdemokraterne Mogens Lykketoft:

"Socialdemokratiet og fagbevægelsen har en fundamental interesse i at sikre, at AE også de næste 75 år har ressourcerne til at være økonomisk-politisk hjernetrust og en magtfuld deltager i den offentlige debat," siger Mogens Lykketoft.

Samme melding kommer fra statsminister Helle Thorning-Schmidt, der gerne ser, at AE også i de kommende årtier vil være i stand til at byde ind med analyser af og løsninger på de væsentlige samfundsproblemer i Danmark.

"I Danmark har vi ikke et væld af økonomiske tænketanke, der kan kvalificere debatten og pege på nye og opfindsomme løsninger på de mest presserende samfundsproblemer. Men det kan og gør AE, hvilket de har gjort i 75 år. Jeg håber, at AE også i de næste 75 år vil fortsætte med at levere analyser af høj kvalitet, som sætter dagsordenen for den politiske og økonomiske debat." ■

»AE er den unikke og eneste tænketank, der virkelig tæller på den progressive side af samfundsdebatten. Havde vi ikke haft AE i den økonomiske og politiske debat, så var Danmark tippet...«

Harald Børsting

Formand for LO

❶ *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

"AE har gennem tiden leveret en perlerække af økonomiske og politiske analyser på et meget højt niveau. Analyser, der i kraft af deres seriøsitet har påvirket samfundsdebatten og som altid har taget deres udgangspunkt i lønmodtagernes vilkår.

❷ *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

I starten handlede det bl.a. om at skabe de rette rammer for Kooperationen, der dengang som nu sørgede for gode og ordentlige arbejdspladser. Men dagsordenen ændrede sig – dog altid med målet om at skabe beskæftigelse til lønmodtagerne.

❸ *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

For eksempel var AE sammen med LO med til at skabe grundlaget for "Gang i 90'erne". En af de mest succesfulde økonomiske planer i nyere tid, som dengang var med til at trække Danmark ud af krisen.

❹ *Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?*

De senere år har AE afdækket den stigende fattigdom i Danmark. Den ny viden har gjort, at vi i dag er langt mere bevidste om fattigdommens konsekvenser for dårligt stillede lønmodtagere, folk på overførselsindkomst og børn i belastede familier."

ANALYSE

Den aktuelle udfordring: 114.000 unge parkeret på sidelinjen

Andelen af unge i beskæftigelse er i kølvandet på krisen dykket til et historisk lavt niveau. Alene i de seneste tre år er beskæftigelsesfrekvensen blandt unge 15-29-årige faldet med knap 12 procent, så den i dag er på det laveste niveau siden 1995, hvor man begyndte at føre statistik over unges beskæftigelsesfrekvens. Desværre er det langt fra alle de unge, der har forladt arbejdsmarkedet, der kommet i gang med en uddannelse. Konsekvensen er, at 114.000 unge i dag hverken har et job eller er i gang med en uddannelse. Det er en stigning på 57.000 unge på bare tre år og betyder, at mere end hver 10. ung mellem 15-29 år i dag er parkeret på sidelinjen.

Siden den økonomiske krise satte ind i 2008, har de unge oplevet et meget markant beskæftigelsesfald. Det fremgår af figur 1, der viser hvor stor en andel af de unge, der var i arbejde fra 1. kvartal 1995 til 2. kvartal 2011.

Samme billede bekræftes af RAS-statistikken samt af beskæftigelsesoplysningerne i Arbejdsmarkedsstyrelsens DREAM-register. Her er de unges beskæftigelsesfrekvens ligeledes på det laveste niveau siden 1980, hvor statistikken startede.

En del af de unge er gået i gang med en uddannelse

I de gode år under højkonjunktoren i 00'erne valgte mange unge skolebænken fra, fordi det var muligt at tjene hurtige penge ved at tage ufaglærte job. En del af de unge, der nu har forladt arbejdsmarkedet, er i årene efter krisen gået i gang med en uddannelse. I perioden fra 2008 og frem er der sket en stigning i antallet af studerende. Navnlig blandt de 17-26-årige har der i perioden fra 2008 til 2011 været en stigende studieandel.

På den måde kan den stigende studieandel forklare en del af den lave beskæftigelsesfrekvens blandt de unge. En del af det beskæftigelsesfald, vi har set, modsvares af, at flere er under uddannelse end tidligere. En "bevægelse" blandt de unge, der

grundlæggende er positiv, fordi der er behov for, at en større andel af de unge opnår en uddannelse.

114.000 unge er hverken i arbejde eller under uddannelse

For at vurdere, hvor "hårdt" den økonomiske krise har ramt de unge, må man undersøge, hvor mange unge, som hverken er i arbejde eller under uddannelse. Denne gruppe kan både belyses med udgangspunkt i Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) og på baggrund af registerdata.

Et særudtræk fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (AKU), som AE har fået lavet, viser, at de unge i stigende grad er havnet i arbejdsløshed eller uden for arbejdsstyrken og samtidig ikke er i uddannelse. Opgørelsen fremgår af figur 2.

Som tallene i figur 2 viser, så har det store dyk i de unges beskæftigelsesfrekvens resulteret i, at der i dag er 114.000 unge, der hverken har et job eller er i gang med en uddannelse. Det er en stigning på 57.000 siden 2008 år og svarer til en fordobling på bare tre år.

Siden krisen satte ind, er andelen vokset kraftigt. I 2008 var det blot 6-7 pct. af de unge mellem 16-29 år, som hverken var i be-

»...det store dyk i de unges beskæftigelsesfrekvens har resulteret i, at der i dag er 114.000 unge, der hverken har et job eller er i gang med en uddannelse. Det er en stigning på 57.000 siden 2008 år og svarer til en fordobling på bare tre år. «

skæftigelse eller i uddannelse. I 2. kvartal 2011 var det ca. 11 pct. Det betyder, at mere end hver 10. ung mellem 15-29 år hverken er i beskæftigelse eller i uddannelse.

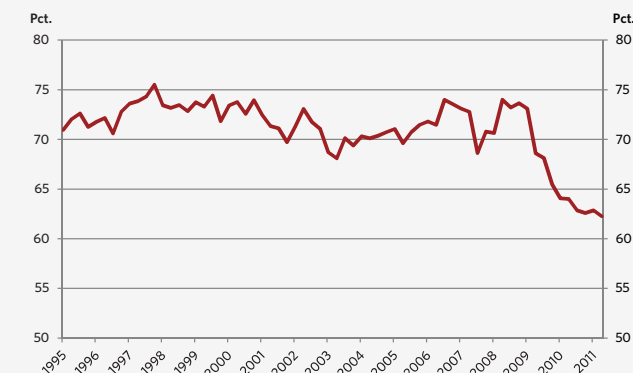
Billedet bekræftes af registeroplysninger

De administrative registre – som indeholder oplysninger om hele befolkningen – giver ligeledes mulighed for at belyse, hvor mange unge, der aktuelt står hverken er i job eller under uddannelse. Ved at kombinerer beskæftigelsesoplysningerne i Arbejdsmarkedsstyrelsens DREAM-register med uddannelsesoplysningerne i Danmarks Statistiks elevregister er det muligt at undersøge hvor mange unge, der hverken har et (lønmotager)job eller er under uddannelse. I figur 3 er vist, hvor stor en andel af de 15-29-årige, der hverken er under uddannelse eller er lønmotagere – opgjort på månedsbasis i perioden januar 2008 til september 2010.

Som det fremgår, var der i september 2010 godt 17 pct. af de unge, der hverken var under uddannelse eller var lønmotagere. To år tidligere var den tilsvarende andel på knap 14 pct. Registerdata viser således - ligesom AKU-statistikken – en forholdsvis kraftig stigning i andelen af unge, som hverken er under uddannelse eller i job.

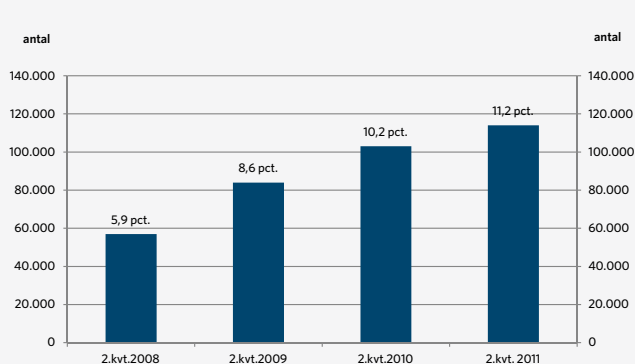
Det skal bemærkes, at der er forholdsvis store sæsonmæssige udsving i andelen omkring sommerferien (navnlig juli måned). Det skyldes blandt andet de "huller", der opstår i studieforbørene i forbindelse med overgang fra én uddannelse til en anden – f.eks. mellem afslutningen af en gymnasial uddannelse til påbegyndelsen af en videregående uddannelse. På grund af den korte tidsperiode er det ikke muligt at foretage sæsonkorrektur.

Figur 1. Beskæftigelsesfrekvensen for de 15-29-årige, 1. kvartal 1995 – 2. kvartal 2011



Anm.: Egen sæsonkorrektur.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik (AKU).

Figur 2. Unge mellem 15 og 29 år uden beskæftigelse og ikke i uddannelse



Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Hvem er de unge, der står på sidelinjen?

På baggrund af registeroplysninger er det muligt at undersøge nærmere, hvem de unge, der hverken er i uddannelse eller job, er.

Dykker man ned i gruppen af unge på "sidelinjen", er det stort set samme andel af de unge mænd og kvinder, som hverken er under uddannelse eller har job. Blandt de unge mænd er andelen imidlertid steget lidt mere i de seneste par år end tilfældet er blandt kvinder.

Mens der ikke er betydelig forskel imellem kønnene, er der imidlertid markante forskelle på, hvor gamle de unge, der hverken er i arbejde eller i uddannelse, er. Som det fremgår af figur 4, er problemer med "inaktivitet" blandt de unge således stigende med alderen.

Blandt de unge i slutningen af 20'erne var det således omkring 22 pct., som hverken var under uddannelse eller i beskæftigelse i september 2010. Samtidig viser figuren, at tendensen til, at en stigende andel af de unge hverken er under uddannelse eller er i job, gælder for alle aldersgrupper fra 15-29 år.

De unge på sidelinjen skal tilbage i uddannelsessystemet

De seneste tal fra UNI-C viser, at vi fortsat er langt fra at opfylde målsætningen om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse, det vil sige enten en gymnasial uddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse, i 2015.

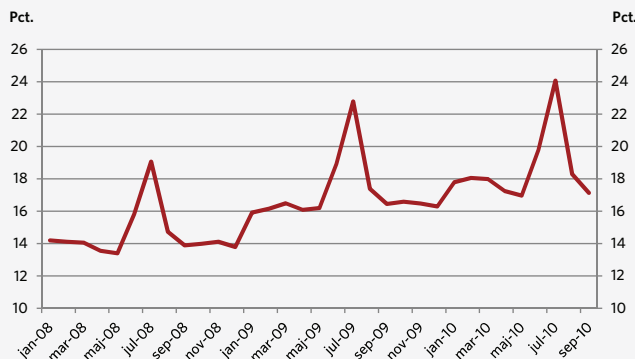
Andelen af en ungdomsårgang, som ikke har fået en ungdomsuddannelse 10 år efter de forlod folkeskolen, ligger på knap 21 procent. Det er således lidt over en femtedel af en ungdomsårgang, der står uden ungdomsuddannelse 10 år efter afslutningen af 9. klasse.

På den baggrund mener AE, at der bør indføres obligatoriske ungdomsuddannelser til alle unge. Det vil betyde, at man i fremtiden sikrer, at det laveste uddannelsesniveau udgøres af en faglært eller gymnasial uddannelse.

Samtidig vil en sådan ret og pligt til uddannelse sikre, at færre unge i fremtiden ender på sidelinjen uden arbejde eller uddannelse. Alle undersøgelser peger således på, at unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse, klarer sig bedre på arbejdsmarkedet end unge, der ikke får en ungdomsuddannelse. Det dækker blandt andet over, at de har højere indkomst, bedre jobsikkerhed og mindre risiko for at ende på offentlig forsørgelse.

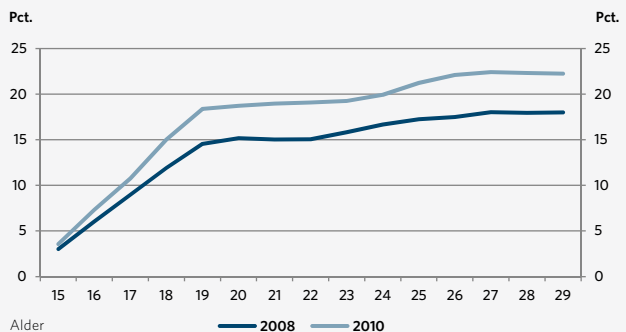
Obligatorisk ungdomsuddannelse vil kræve nye og anderledes tilbud til de mest skoletrætte, der blandt andet bør indeholde mere praktisk indhold. Det er nemlig altafgørende at sikre, at de mange unge, der i dag ikke gennemfører en uddannelse, får motivationen til både at starte på og fuldføre en ungdomsuddannelse. ■

Figur 3. Andel 15-29 årige, der hverken har et (lønmotager)job eller er studerende



Kilde: AE på baggrund af DREAM og Danmarks Statistiks registre.

Figur 4. Andel unge, der hverken er i uddannelse eller er lønmodtagere fordelt på alder



Anm.: Opgørelsen vedrører september måned.
Kilde: AE på baggrund af DREAM og Danmarks Statistiks registre.

Poul Nyrup Rasmussen

Ansatt i AE 1965 - 1971. Statsminister 1993 - 2001

1 *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

"AE har både i det 20. og det 21. århundrede været den mest kvalitetsbevidste og kvalificerede tænketank på den socialdemokratiske side. Ingen sætter længere det mindste spørgsmål ved Rådets kompetencer eller betydning. Jeg er dybt imponeret."

2 *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

"AE er den unikke og eneste tænketank, der virkelig tæller på den progressive side af samfundsdebatten. Havde vi ikke haft AE i den økonomiske og politiske debat, så var Danmark tippet. Det er AE, der sikrer nogenlunde balance over for den anden side - her tænker jeg blandt andet på bankøkonomer, CEPOS og erhvervsorganisationer. Det er flot arbejde."

3 *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

"Det var i AE, at jeg først fik mulighed for at arbejde med de økonomiske værktøjer. Her fik jeg min økonomiske opdragelse, som gjorde, at jeg var på sikker grund, da jeg senere som politiker skulle udforme den økonomiske politik."

4 *Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?*

"Jeg ser AE som det centrale oplæringssted for unge fremadstormende økonomer. Har du været i AE, så kan du stå distancen og tager ikke fejl. Desuden ser jeg AE som en meget saglig og veldokumenteret tænketank i europæisk regi. AE er det 21. århundredes alternative stemme til de som mener, at nyliberalismen har sejret, og at markedet nok skal klare alt."

POLITISK TALENTFABRIK FOR FREMADSTORMENDE ØKONOMER

Hvad har tidligere statsminister Jens Otto Krag, tidligere finansminister Knud Heinesen og tidligere finansminister Mogens Lykketoft tilfælles ud over, at de alle har været fremtrædende Socialdemokratiske ministre...?

Svar: De har alle været ansat i Arbejdsbevægelsens Erhvervsråd.

Og de er langt fra ene om at være fremtrædende økonomer, der efter at have gået deres økonomiske barnesko i Erhvervsrådet har gjort succesfuld karriere på den politisk-økonomiske scene. Også tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen og tidligere skatteminister Carsten Koch har begge deres baggrund i AE.

Spørger man de tidligere AE-økonomer selv, har årene i Erhvervsrådet i høj grad været med til at give vigtige erfaringer i økonomisk analyse og politikformulering. Det forklarer Folketingets formand Mogens Lykketoft, der mener, at han i AE lærte det politisk-økonomiske "teamwork".

"Jeg var knyttet til Erhvervsrådet i 15 år - 5 år som student, 4 år som fuldmægtig og 6 år som leder af AE-delen af det daværende fællessekretariat. Det var en meget vigtig erfaring i holdarbejde med gode kolleger - både når det gælder formulering af forslag til økonomisk-politiske reformtiltag og oplevelsen af uhyre farverige debatter mellem faglige og politiske ledere om kursen," siger Mogens Lykketoft, der samtidig fremhæver, at de mange år i AE har dannet grund-

laget for hans senere politiske karriere som finansminister, udenrigsminister og formand for Socialdemokraterne.

"Kendskabet til "bevægelsen", historien, beslutningsprocesserne og de vigtige koryfæer blev en helt afgørende basis for mit eget efterfølgende virke som minister og ordfører," siger Mogens Lykketoft.

Tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen er enig med sin tidligere finansminister. Også han vurderer, at årene i AE gav den økonomiske ballast, der i dag er afgørende for at kunne blive en succesfuld minister.

"Det var i AE, at jeg først fik mulighed for at arbejde med de økonomiske værktøjer. Her fik jeg min økonomiske opdragelse, som gjorde, at jeg var på sikker grund, da jeg senere som politiker skulle udforme den økonomiske politik," siger Poul Nyrup Rasmussen.

At årene i AE har haft stor betydning, mener også tidligere skatteminister, Carsten Koch, der efter ministergerningen både har været formand for skattekommissionen og direktør i Lønmodtagernes Dyrtidsfond. Han hæfter sig ved, at tiden som først økonom og siden direktør i Erhvervsrådet blev afgørende for resten af hans faglige karriere.

"Mit arbejdsliv blev meget stærkt præget af min ansættelse i AE. Jeg var aldrig blevet skatteminister, hvis jeg ikke havde arbejdet i AE og

Mit arbejdsliv blev meget stærkt præget af min ansættelse i AE. Jeg var aldrig blevet skatteminister, hvis jeg ikke havde arbejdet i AE, og ministerposten har præget store dele af min karriere siden.

Carsten Koch, tidligere direktør i AE

ministerposten har præget store dele af min karriere siden. Mit syn på økonomi og samfundsforhold er også i høj grad præget af tiden i AE. Især AE's høje analytiske ambitionsniveau med modeller som ADAM og SMEC. Siden har mit personlige syn på økonomi nok ændret sig lidt dels som følge af deltagelse i det politiske liv og mine efterfølgende ansættelser i den finansielle sektor og pensionssektoren," siger Carsten Koch.

Ud over at have fungeret som politisk økonomskole for de mange socialdemokratiske ministre har AE også givet økonomisk opvækst til talrige økonomer, der siden har haft succes i både centraladministrationen og fagbevægelsen.

For eksempel er Martin Madsen, der i flere år var ledende AE-økonom, i dag ansat som særlig rådgiver for den nye skatteminister, Thor Möger Pedersen. Cheføkonom i fagforbundet 3F, Ani-

Samme opfattelse har Martin Madsen, der desuden fremhæver den saglige tilgang til det økonomiske analysearbejde samt koblingen til samfundsdebatten og de aktuelle politiske problemstillinger, som noget unikt for A.E

"Det var i AE, at jeg for alvor fik blik for koblingen mellem det økonomiske og politiske. AE er en organisation, hvor man gør utrolig meget ud af den økonomiske faglighed og den stærke analyse, og det er noget, som alle, der har været der, tager med sig videre. At der både skal være ordentligt hold i tallene, men at de også skal have en politisk eller samfundsmæssig relevans," siger Martin Madsen.

Han hæfter sig samtidig ved, at også mange økonomer, der ikke direkte er gået ind i politik, har fået sat skub i deres karriere efter en ansættelse i AE.

»Jeg ser AE som det centrale oplæringssted for unge fremadstormende økonomer. Har du været i AE, så kan du stå distancen og tager ikke fejl,«

Poul Nyrup Rasmussen

ta Vium, har ligeledes mange år fra AE med i bagagen, og det samme gælder Henrik Hofman, som i dag er analysechef i HK. Også Danske Banks cheføkonom Steen Bocian og tidligere departementschef og nuværende direktør i DI, Karsten Dybvad, har været forbi AE.

Netop den fagligt stærke økonomiske "opdragelse", men også den lødige tilgang til samfundsøkonomisk analyse, er ligeledes det Karsten Dybvad husker som det vigtigste, han tog med sig fra årene i Erhvervsrådet.

"Jeg tog især to ting med mig fra AE. For det første vigtigheden af et altid højt fagligt niveau. For det andet altid at kunne tænke og arbejde frit - at arbejdspladsens placering i det politiske spektrum ikke må være styrende for den økonomiske analyse," siger Karsten Dybvad.

"Man skal huske på, at AE ud over at "producere" politikere, også udklækker økonomer, der efterfølgende bliver kontorchefer i centraladministration eller cheføkonomer i interesseorganisationerne. Har man gået sine økonomiske barnesko i AE, ved folk, at man kan sit kram - både økonomisk og politisk," siger Martin Madsen.

At AE er med til at udklække økonomer, der efterfølgende har succes i både embedsværket og det politiske system mener tidligere statsminister, Poul Nyrup Rasmussen, er en central funktion for Erhvervsrådet.

"Jeg ser AE som det centrale oplæringssted for unge fremadstormende økonomer. Har du været i AE, så kan du stå distancen og tager ikke fejl," siger Poul Nyrup Rasmussen. ■

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen

Formand for Det Økonomiske Råd.
Professor i økonomi ved økonomisk institut, Københavns Universitet

❶ *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

"Jeg mener, at analyserne fra AE er af høj kvalitet, både hvad angår det fagøkonomiske indhold og idérigdommen i, hvilke analyser man kaster sig over. Analyserne er naturligvis prægede af AE's ståsted, som er bestemt af tilknytningen til fagbevægelsen og Socialdemokraterne, men dette udgangspunkt er fuldstændig blotlagt, så enhver kan inddrage det i sin stillingtagen til analyserne."

❷ *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

"AE spiller en vigtig rolle som tænketank med et socialdemokratisk/socialliberalt udgangspunkt. Analysernes kvalitet og emner er ofte med til at sætte dagsordener i debatten. Det er en vigtig funktion."

❸ *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

"AE må meget gerne fortsætte med at levere analyser af høj kvalitet med et veldefineret og udmeldt politisk udgangspunkt."

ANALYSE

Fremtidens udfordring: Mangel på uddannet arbejdskraft

Problemerne for fremtidens arbejdsudbud handler om mere end blot manglen på hænder. AE's fremskrivninger af arbejdsmarkeds- og uddannelsesmønstre viser, at manglen inden for de næste 10 år i højere grad centrerer sig om uddannet arbejdskraft. Mens efterspørgslen på ufaglært arbejdskraft falder med mere end 210.000 personer i de kommende ti år, så stiger behovet for højtuddannet og faglært arbejdskraft med næsten 300.000 personer i samme periode. Det betyder, at vi kommer til at mangle uddannet arbejdskraft, og samtidig får mange ufaglærte i overskud. Et samfundsproblem, der kan ende med at koste op mod 22 mia. kr.

Selvom Danmark i øjeblikket kæmper med arbejdsløshed og mangel på arbejdspladser, vil problemerne med mangel på arbejdskraft igen begynde at melde sig, når vi kommer fri af den økonomiske krise.

Debatten om et øget arbejdsudbud i de kommende år har imidlertid en tendens til udelukkende at fokusere på manglen på hænder på fremtidens arbejdsmarked. Den vigtigste pointe i debatten om fremtidens arbejdsudbud er imidlertid, at det ikke er hænder, men derimod hoveder, der kommer til at mangle på arbejdsmarkedet i 2020. Manglen på arbejdskraft inden for de kommende 10 år er nemlig koncentreret om manglen på uddannet arbejdskraft.

AE's omfattende fremskrivning af arbejdsmarkeds- og uddannelsesmønstre frem mod 2020 kortlægger problemet med mangel på uddannet arbejdskraft. Kortlægningen viser, at hvis tendensen til stigende uddannelsesniveau i de enkelte erhverv fortsætter i samme tempo som i de foregående knap 15 år, vil efterspørgslen efter ufaglært arbejdskraft falde med mere end 210.000 personer i de kommende ti år. Derimod, så stiger behovet for højtuddannet og faglært arbejdskraft med næsten 300.000 personer

i samme periode. Resultatet er, at der kommer til at mangle tusindvis af veluddannede danskere, mens næsten ligeså mange ufaglærte vil være i "overskud".

Mere end 180.000 ufaglærte i overskud

Sammenholdt med udviklingen i arbejdsudbuddet betyder det, at der i 2020 vil mangle 30.000 faglærte, 50.000 med en kort videregående uddannelse, 81.000 med en mellemlang videregående uddannelse og 21.000 med en lang videregående uddannelse. Omvendt vil der være 104.000 ufaglærte og 79.000 med en gymnasial uddannelse i "overskud" på arbejdsmarkedet i 2020. Det fremgår af tabel 1, der viser manglen og overskuddet på arbejdskraft fra 2010-2020.

Mens manglen på KVU'ere, MVU'ere og LVU'ere især er efterspørgselsdrevet, dvs. hovedsageligt skabt af virksomhedernes øgede behov for højtuddannet arbejdskraft, skyldes manglen på faglærte et kraftigt fald i udbuddet, dvs. at der i perioden uddannes for få personer med en faglært uddannelse.

Tilsvarende er overskuddet af ufaglærte efterspørgselsbestemt, fordi virksomhedernes behov for ufaglært arbejdskraft falder,

mens det omvendte gælder for personer, som kun har en gymnasial uddannelse. Her ventes udbuddet således at stige betydeligt, selvom virksomhedernes efterspørgsel efter personer, der udelukkende har en gymnasial uddannelse, ikke stiger tilsvarende.

Fremskrivningen viser med al tydelighed, at manglen på uddannet arbejdskraft er størst inden for de korte og mellemlange videregående uddannelser. En del af denne udfordring løses automatisk i takt med, at arbejdsstyrken bliver mere uddannet. Dette er illustreret i figur 1. Som tallene i figuren viser, skal en opkvalificering af det danske arbejdsmarked ikke udelukkende ske gennem fokus på lange videregående uddannelser, men derimod spredes ud over alle videregående uddannelser.

Samtidig opstår der et stort problem i den markante stigning i antallet af personer udelukkende med en gymnasial uddannelse, fordi efterspørgslen af disse ifølge fremskrivningen ikke vil stige. Denne gruppe vil indeholde mange personer ansat i ufaglærte job og bliver derfor yderligere presset af, at der også i gruppen af ufaglærte er et markant overskud af arbejdskraft.

Efterspørgslen efter KVVU'ere stiger med i alt 57.000 personer. De 48.000 efterspørges af de private serviceerhverv, men også af en svagt stigende efterspørgsel i byggeriet, industrien og andelsmæssigt i landbruget. Udbuddet stiger dog kun med 6.000, hvilket gør, at der er en mangel på i alt 50.000 personer.

Efterspørgslen efter MVU'ere stiger med 124.000. Igen er stigningen i de private serviceerhverv med en efterspørgselsstigning på 67.000 personer betydelig, men her bidrager det offentlige med en efterspørgselsstigning på 56.000 personer også betydeligt. Udbuddet forventes at stige med 42.000 personer, og der kommer således til at mangle 81.000 MVU'ere.

Efterspørgselsstigningen efter LVU'ere på 96.000 fordeles på 12.000 fra industrien, 70.000 fra de private serviceerhverv og 16.000 fra det offentlige. En betydelig stigning i udbuddet på 97.000 personer gør dog, at manglen "kun" bliver på 21.000 personer.

Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau vokser for langsomt

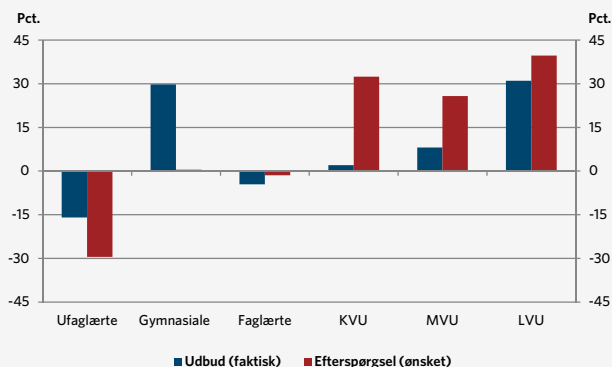
Ser man på årsagerne, skyldes de kedelige udsigter, at arbejdsstyrkens gennemsnitlige uddannelsesniveau udvikler sig for langsomt i forhold til den udviklingsmæssige trend, der var fra 1994-2004. Ved at se på arbejdsstyrkens gennemsnitlige uddannelsesniveau målt på normeret længde, illustreres det i figur 2, at den faktiske udvikling – målt på den udbudsbestemte kurve – kun er steget svagt siden 2005, mens den efterspørgselsbestemte kurve siden 2005 har været stort set parallel med trenden fra 1994-2004. Resultatet af udviklingen er, at arbejdsstyrkens uddannelsesniveau i 2020 vil være næsten 4 måneder lavere end det efterspurte niveau.

Tabel 1. Arbejdskraftmangel og -overskud i perioden 2010-2020

	Arbejdsstyrke 2020	Mangel (-) / Overskud (+) (B-A)	Efterspørgselsbestemt Beskæftigelse (A)	Udbudsbestemt Beskæftigelse (B)
	1.000 personer		Ændring i 1.000 personer	
Ufaglærte	645	104	-213	-109
Gymnasiale	349	79	-2	77
Faglærte	932	-30	9	-21
KVVU	169	-50	57	6
MVU	498	-81	124	42
LVU	315	-21	97	76
I alt	2.909	0	71	71

Kilde: AE-beregninger pba. tal fra Danmarks Statistiks RAS samt AE's uddannelsesmodel.

Figur 1. Faktisk vs. ønsket ændring i arbejdsstyrke



Kilde: AE-beregninger pba. tal fra Danmarks Statistiks RAS samt AE's uddannelsesmodel.

»Den voksende mangel på uddannet arbejdskraft kan frem mod 2020 ende med at blive en kostbar affære for det danske samfund«

Den fremadrettede mangel på arbejdskraft er således ikke for-
saget af en acceleration i efterspørgslen efter uddannet arbejds-
kraft, men derimod af et langsommere voksende faktisk uddan-
nelsesniveau.

Udviklingen risikerer at koste op mod 22 mia. kr.

Den voksende mangel på uddannet arbejdskraft kan frem mod
2020 ende med at blive en kostbar affære for det danske sam-
fund. Dette skyldes, at den store forskel, der er på, hvor meget
de forskellige uddannelsesgrupper bidrager til de offentlige fi-
nanser. Jo højere uddannelse, des bedre tilknytning til arbejds-
markedet, højere produktivitet og højere løn.

Som det fremgår af tabel 3, viser AE's beregninger, at manglen
på faglært arbejdskraft i 2020 vil give et løntab på 47.000 kr. pr.
person svarende til 1,4 mia. kr. Sammenlagt giver det, med effek-
terne fra virksomhedernes overskud og kapitalapparat, et sam-
fundsøkonomisk tab på 2,1 mia. kr.

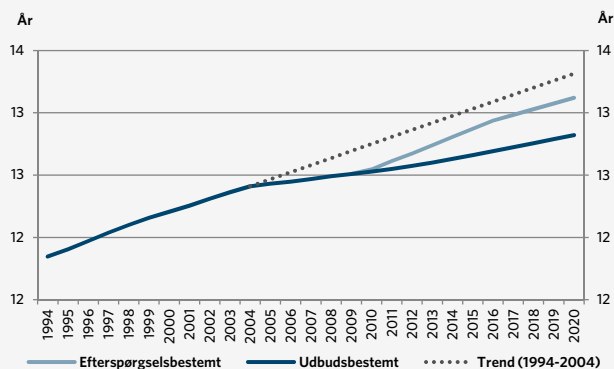
Manglen på KVU'ere giver et tab på 4,2 mia. kr., svarende til et
løntab pr. person på 56.000 kr., mens det samfundsøkonomiske
tab for manglen på MVU'ere bliver hele 9,4 mia. kr., svarende til
et løntab pr. person på 77.000 kr. Manglen på LVU'ere koster 6,1

mia. kr., svarende til et løntab på 196.000 kr. pr. person, hvilket
bringer det samlede samfundsøkonomiske tab op på hele 21,6
mia. kr. i 2020. Det svarer til 1 procent af BNP. Bemærkelsesvær-
digt er det, at manglen på MVU'ere og LVU'ere udgør mere end
75 procent af det samlede tab.

Udover at medføre store samfundsøkonomiske tab, vil det lave
uddannelsesniveau også lægge en dæmper på den økonomiske
vækst og velstand fremadrettet. Dette bunder i, at et højere ud-
dannelsesniveau vil betyde højere arbejdsmarkedstilknytning,
flere arbejdstimer og højere produktivitet. I stedet risikerer vi
større økonomisk ulighed i samfundet pga. større indkomstfor-
skelle mellem uddannede og ikke-uddannede.

I det lys er det altafgørende, at den danske uddannelsesindsats
opprioriteres, således at de fremtidige ubalancer kan reduceres.
Ubalancerne skal udlignes ved, at langt flere flyttes fra de gym-
nasiale uddannelser til de faglærte og videregående uddannel-
ser. Samtidig skal der være bedre vilkår for efteruddannelse, så-
ledes at ufaglærte har mulighed for at opkvalificere sig svarende
til faglært, ligesom faglærte skal kunne opkvalificeres svarende
til en videregående uddannelse. ■

Figur 2. Arbejdsstyrkens gennemsnitlige uddannelses niveau frem mod 2020



Kilde: AE-beregninger pba. tal fra Danmarks Statistiks RAS samt AE's uddannelsesmodel.

Tabel 2. Samfundsøkonomisk tab i 2020 af uddannelsesmæssige ubalancer

	Mangel	Løntab pr. person	Løntab i alt	Samfundsøkonomisk tab
	1.000 personer	1.000 kr.	Mia. kr.	Mia. kr.
Faglærte	30	47	1,4	2,1
KVU	50	56	2,8	4,2
MVU	81	77	6,3	9,4
LVU	21	196	4,1	6,1
I alt	-	-	14,5	21,8

Kilde: AE-beregninger pba. tal fra Danmarks Statistiks RAS samt AE's uddannelsesmodel.

Karsten Dybvad

Ansatt i AE 1985 - 1986. Direktør i Dansk Industri

❶ *Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?*

"Den er høj. Især når man tænker på, hvor få medarbejdere de egentlig er. Selvom andre økonomer ikke altid er enige i AE's konklusioner, så "overlever" deres analyser stort set altid kritikken. Det er imponerende."

❷ *Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?*

"AE har formået at spille en central rolle i den politiske og økonomiske debat herhjemme. Når journalister skal finde eksperter fra begge sider af det økonomiske spektrum, er det meget svært at komme uden om AE's økonomer."

❸ *Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?*

"Jeg tog især to ting med mig fra AE. For det første vigtigheden af et altid højt fagligt niveau. For det andet altid at kunne tænke og arbejde frit - at arbejdspladsens placering i det politiske spektrum ikke må være styrende for den økonomiske analyse."

❹ *Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?*

"AE bør fortsat holde den faglige fane højt og levere solide analyser og indspil til den økonomiske og politiske debat. Det er afgørende, at både højre og venstre side af Folketinget altid kan få både modspil fra kompetente tænketanke som AE."

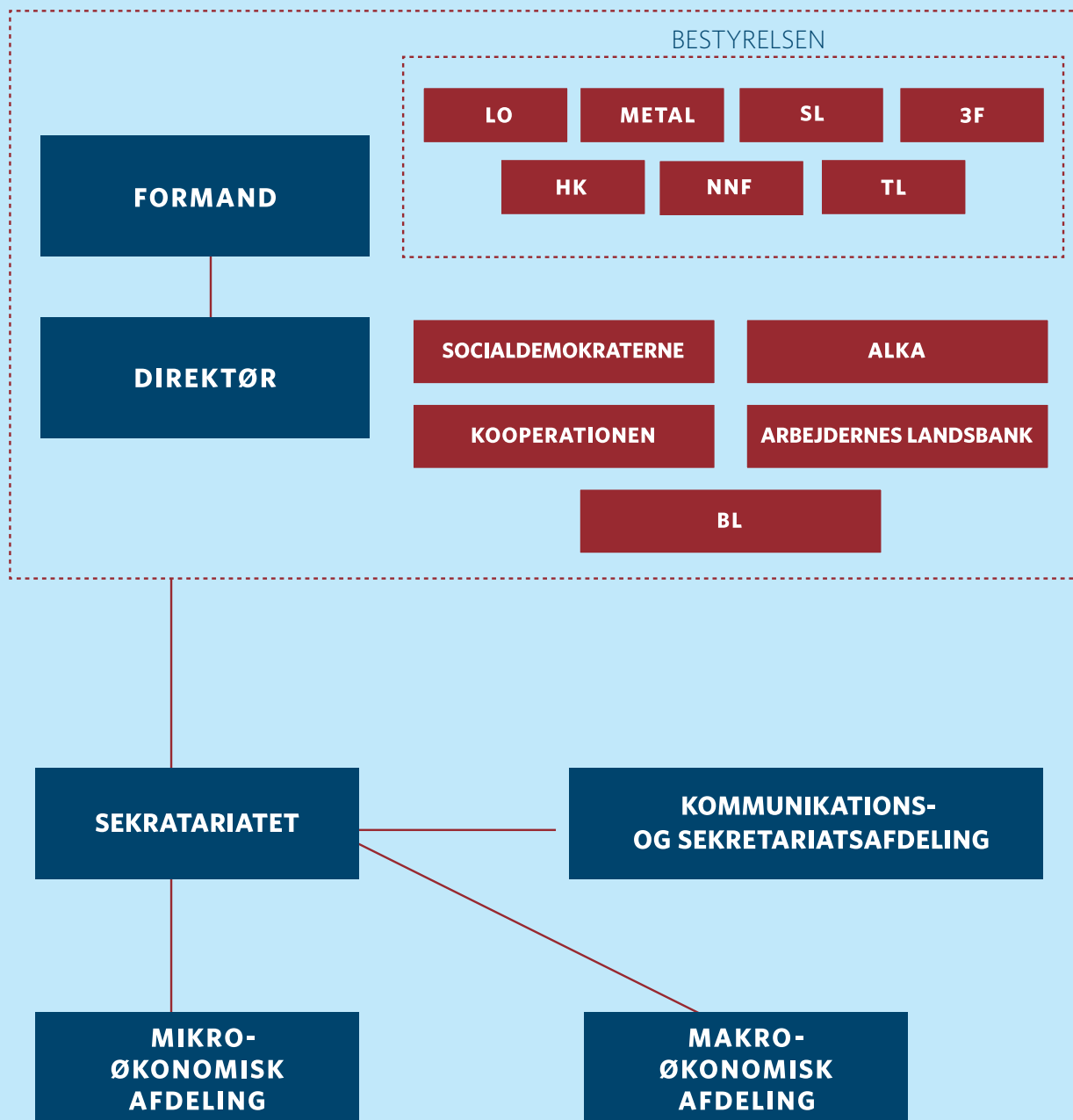
FAKTA OM AE

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd er en økonomisk-politisk tænketank og et samfundsøkonomisk analyseinstitut. AE arbejder for at fremme den sociale retfærdighed i Danmark, hvor det er afgørende, at økonomisk vækst og velstand ikke medfører, at uligheden i samfundet stiger.

AE har til opgave at udarbejde og formidle samfundsmæssig og økonomisk viden, der kan kvalificere den offentlige debat og vejlede beslutningstagere. Det betyder, at AE både af egen drift og i samarbejde med blandt andet fagbevægelsen udarbejder analyser, rapporter og prognoser, der sætter fokus på samfundsmæssige og økonomiske problemer og løsninger.

- Til AE er knyttet et Råd, som består af bestyrelsen, de associerede medlemmer samt personligt udpegede medlemmer.
- Rådet består af LO og de fagforbund, der er organiseret under LO. Som associerede medlemmer af rådet er Socialdemokraterne, Boligselskabernes Landsforening, Kooperationen, ALKA og Arbejdernes Landsbank tilknyttet. Fem gange om året mødes rådet, hvor den daglige ledelse af sekretariatet hører under direktøren.
- I praksis er det sekretariatet i Reventlowsgade i København, der tegner AE i offentligheden. Sekretariatet består af en direktør og en række økonomer og analytikere med specialer inden for forskellige samfundsøkonomiske områder. Det er sekretariatet, der producerer AE's løbende analyser, prognoser og publikationer.
- En hovedopgave for AE er at følge den samfunds- og erhvervsøkonomiske udvikling, belyse dens konsekvenser og komme med løsningsforslag. Sekretariatets arbejde foregår gennem en række forskellige aktiviteter.
- Årligt produceres der en lang række analyser, to årlige publikationer, en forårs- og efterårsprognose, foredrag rundt om i landet, deltagelse i diverse debatter i aviser, elektroniske medier, TV og radio, medlem af forskellige råd og udvalg, og endelig foretager AE også en lang række konsulentopgaver årligt.
- Fra september 2010 til august 2011 har sekretariatet produceret 190 analyser, de to større rapporter 'Økonomiske Tendenser' og 'Fordeling & Levevilkår', holdt 116 foredrag, deltaget i 13 råd og udvalg, heraf 10 i offentligt regi og udført 24 konsulentopgaver.

RÅDET



Carsten Koch

Ansæt i AE 1982 – 1993.
Skatteminister 1994 – 1998

1. Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?

»Jeg mener, at der generelt er tale om en høj analytisk kvalitet.«

2. Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?

»AE har gennem årene præget den økonomiske debat og analyse. Eksempler er der mange af. For eksempel "Gang i 90'erne" fra 1989, som satte dagsordenen for den politisk-økonomiske debat samt lagde sporene ud for skattereformen fra 1993. AE's sekretariat udarbejdede også den betænkning, der dannede grundlaget for indførelse af generelle pensionsordninger på det manuelle arbejdsmarked, som ved overenskomstfornyelsen i 1992 blev vedtaget. Også på energiområdet har de analyser med udgangspunkt i modellen EMMA, der blev udviklet i AE sat sig spor. AE var også toneangivende i debatterne om beskatningen af olie- og gasproduktionen i Nordsøen.«

3. Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?

»Mit arbejdsliv blev meget stærkt præget af min ansættelse i AE. Jeg var aldrig blevet skatteminister, hvis jeg ikke havde arbejdet i AE og ministerposten har præget store dele af min karriere siden. Mit syn på økonomi og samfundsforhold er også i høj grad præget af tiden i AE. Især AE's høje analytiske ambitionsniveau med modeller som ADAM og SMEC. Siden har mit personlige syn på økonomi nok ændret sig lidt dels som følge af deltagelse i det politiske liv og mine efterfølgende ansættelser i den finansielle sektor og pensionssektoren. Desuden har mit medlemskab af forskellige kommissioner og udvalg krævet en bredere og knap så partipolitisk tilgang til samfundsproblemerne.«

4. Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?

»Jeg ser ikke at AE's rolle vil ændre sig meget i forhold til nu: En analytisk tilgang til de økonomiske problemer set fra venstrekanten vil der nok altid være brug for.«

Mogens Lykketoft

Ansæt i AE 1966 – 1981.
Finansminister 1993 – 2000

1. Hvad mener du om kvaliteten af AE's arbejde?

»Jeg mener, at AE - med en meget lille, men meget dygtig medarbejdergruppe - gør et formidabelt arbejde af meget høj kvalitet.«

2. Hvilken rolle mener du, at AE's arbejde har spillet i den politiske og økonomiske debat i Danmark?

»AE er efter min mening centrum-venstrefløjens mest kompetente røst i den økonomisk-politisk debat.«

3. Hvordan har dit eget virke i AE påvirket dit arbejdsliv og dit syn på økonomi og samfundsforhold?

»Jeg var knyttet til Erhvervsrådet i 15 år - 5 år som student, 4 år som fuldmægtig og 6 år som leder af AE-delen af det daværende fællessekretariat. Det var en meget vigtig erfaring i holdarbejde med gode kolleger - både når det gælder formulering af forslag til økonomisk-politiske reformtiltag og oplevelsen af uhyre farverige debatter mellem faglige og politiske ledere om kursen. Kendskabet til "bevægelsen", historien, beslutningsprocesserne og de vigtige koryfæer blev en helt afgørende basis for mit eget efterfølgende virke som minister og ordfører.«

4. Hvilken rolle mener du, at AE kan og bør spille i de kommende 75 år?

»Socialdemokratiet og fagbevægelsen har et fundamental interesse i at sikre, at AE også de næste 75 år har ressourcerne til at være økonomisk-politisk hjernetrust og en magtfuld deltager i den offentlige debat.«

»Et stort tillykke til AE, som har en lang og stolt historie.

AE er en vigtig del af den danske arbejderbevægelse.

Uden AE havde vi ikke opnået vores store resultater.

AE er uden tvivl Danmarks førende økonomiske tænketank.«

Helle Thorning-Schmidt, statsminister

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) blev stiftet i 1936 af LO og Det Kooperative Fællesforbund som arbejderbevægelsens hovedorganisation på det økonomiske og erhvervspolitiske område.

Baggrunden var et ønske om at styrke fagforbundenes forståelse for samfundsökonomi – praktikerne skulle have støtte og opbakning fra uddannede økonomer, som på de økonomiske og erhvervsmæssige områder var i stand til at supplere med perspektiver og analyser til gavn for arbejderne. Samtidig skulle AE være arbejdsbevægelsens modspil til erhvervslivets organisationer i forskellige råd og nævn. I år er det således 75 år siden, at Thorvald Stauning, der dengang var en ledende kraft i bestræbelserne på at få oprettet AE, tog initiativ til at arbejderne, deres tillidsfolk og arbejderbevægelsens virksomheder kunne få bedre mulighed for at påvirke "*beslutninger af beskæftigelsesmæssig og handelsmæssig karakter*" som det hed, da AE blev stiftet.

AE har igennem årtier udarbejdet og formidlet samfundsmæssig og økonomisk viden, der har været medvirkende til at kvalificere den offentlige debat og vejlede beslutningstagerne i Danmark. I dag er de tidligere bånd til Socialdemokraterne og arbejderbevægelsens virksomheder løsere, men de grundlæggende værdier og den stærke økonomiske faglighed er den samme. Ud fra en vision om, at økonomisk vækst og velstand ikke må føre til, at uligheden i samfundet stiger, arbejder AE for et samfund, hvor de økonomiske og socialt dårligst stillede skal have samme muligheder, som alle andre for at uddanne sig og forfølge deres mål.

I anledning af AE's 75-års jubilæum udgives dette jubilæumsskrift. Det indeholder dels historien om AE og udviklingen fra erhvervsråd over analyseinstitut til moderne tænketank, og dels tre økonomiske analyser, der blandt andet belyser årtiers udvikling på arbejdsmarkedet samt afdækker en række af de aktuelle og fremtidige udfordringer, vi står overfor, når det handler om beskæftigelse og uddannelse i Danmark.

AE - Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Reventlowsgade 14, 1. sal
1651 København V
33 55 77 10
ae@ae.dk
www.ae.dk